

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku B. Sp. z o.o. z siedzibą w W. obecnie Syndyka masy upadłości B. Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanej M. P.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 29 września 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) nie obciąża strony skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

B. Sp. z o.o. z siedzibą w (...) (obecnie w upadłości) wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 maja 2015 r., III AUa (...).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: naruszenie przepisu art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie sprawy w granicach apelacji, polegające na nierozpoznaniu wszystkich zarzutów apelacji, w tym zarzutu naruszenia: art. 328 § 2 k.p.c. i art. 316 § 1 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia

wyroku, które nie zawiera pełnego ustalenia stanu faktycznego sprawy, w tym nieprzeprowadzenie oceny wszystkich dowodów w sytuacji, gdy Sąd pierwszej instancji na skutek błędnej koncepcji prawnej rozstrzygnięcia sprawy nie poczynił wszystkich ustaleń faktycznych w celu rozpoznania spornego stosunku, zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. w związku z art. 217 k.p.c., przez niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności sprawy w wyniku bezzasadnego pominięcia wniosku dowodowego wnioskodawcy w postaci dowodu z zeznań zainteresowanej w sytuacji, gdy posiadała ona szeroką wiedzę w zakresie wykonywania spornej umowy, w szczególności mogła potwierdzić fakt posiadania statusu ucznia lub studenta, zarzutu naruszenia art. 65 § 2 k.c., przez jego błędną wykładnię, co skutkowało nietrafną interpretacją postanowień spornej umowy; naruszenie art. 380 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie postanowień Sądu pierwszej instancji oddalających wniosek dowodowy skarżącej o przesłuchanie zainteresowanej na okoliczność rodzaju wykonywanych przez zainteresowaną w ramach umowy czynności oraz ich rezultatu a zwłaszcza faktu posiadania statusu ucznia lub studenta w sytuacji, gdy to właśnie ta osoba jako strona umowy posiadała najszerszą wiedzę w zakresie wykonywania spornej umowy; art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez brak uzasadnienia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i poprzestanie na lakonicznym twierdzeniu, że Sąd Okręgowy zgromadził w sprawie obszerny materiał dowodowy, a jego ocena nie narusza granic zastrzeżonych dla swobodnej oceny materiału dowodowego, w szczególności przez niewskazanie przyczyn niedopuszczenia dowodów z zeznań strony oraz zainteresowanej, co doprowadziło do nieprawidłowego uzasadnienia wyroku przez nierozpoznanie wszystkich okoliczności podnoszonych przez stronę skarżącą; art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegający na błędnym uznaniu, że fakt posiadania statusu ucznia lub studenta przez zainteresowaną powinien być udowodniony przez wnioskodawcę, w sytuacji, gdy to organ rentowy w związku z przekwalifikowaniem zawartej przez wnioskodawcę umowy o dzieło na umowę zlecenia na etapie wydawania decyzji winien tę okoliczność ustalić, skoro w oparciu o nią dokonywał wiążących ustaleń zmierzających do objęcia zainteresowanej obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, ewentualnie sąd z urzędu winien tę okoliczność ustalić jako

przesądzającą kwestię zasadności zgłoszenia zainteresowanej do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, z uwagi na brak możliwości czynienia ustaleń w tym zakresie przez wnioskodawcę, ze względu na brak dostępu do informacji potwierdzających fakt posiadania przez zainteresowaną statusu ucznia lub studenta, a także naruszenie prawa materialnego, a mianowicie naruszenie art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 353¹ k.c., przez ich błędną wykładnię polegającą na nietrafnej interpretacji oświadczeń woli stron, w tym celu i zamiaru stron, oraz treści zawartej pomiędzy zainteresowaną a skarżącą umowy, a w szczególności przez przyjęcie, że umowa ta była umową o świadczenie usług, podczas gdy z postanowień tej umowy oraz z celu i zamiaru stron w momencie jej zawierania wynika, że umowa ta wykazywała cechy umowy o dzieło, tj. odpowiedzialność za wady dzieła, wskazanie w umowie podstaw do ustalenia wynagrodzenia oraz wykonanie dzieła w ściśle określonym terminie za ustalonym wynagrodzeniem; art. 734 k.c. w związku z art. 750 k.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w niniejszej sprawie zawarto umowę o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o umowie zlecenia, podczas gdy strony nie były zobowiązane w umowie do sprecyzowania w sposób zindywidualizowany konkretnego dzieła, a doprecyzowały to w drodze wzajemnych ustaleń; art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963), przez ich niewłaściwe zastosowanie, w związku z błędnym przyjęciem, że umowa zawarta między wnioskodawcą a zainteresowaną była umową o świadczenie usług, podczas gdy ustalenia faktyczne powinny prowadzić do wniosku, że wnioskodawcę z zainteresowaną łączył stosunek prawny odpowiadający przedmiotowo istotnym elementom umowy o dzieło, a tym samym błędnie objęto zainteresowaną obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, mianowicie czy gotowy zestaw promocyjny produktów chemii gospodarczej obejmujący określoną ilość składników wchodzących w skład zestawu oraz wymagający jego przygotowania od podstaw, tj. od złożenia kartonika, przez odpowiedni dobór elementów składowych, aż po jego zapakowanie jest dziełem tj. wytworem indywidualnym wykonawcy, a ponadto,

czy w przypadku przekwalifikowania przez organ rentowy umowy o dzieło na umowę o świadczenie usług ciężar dowodu faktu posiadania przez zainteresowaną statusu ucznia lub studenta, uzależniający jego zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, winien spoczywać na płatniku czy też na organie rentowym, który wydał decyzję bez poczynienia wiążących ustaleń w tym zakresie. Niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny naruszył wskazane wyżej przepisy postępowania, a to art. 378 § 1 k.p.c.; art. 380 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz przepisy prawa materialnego”.

W odpowiedzi na skargę Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. wniósł o nieprzyjęcie jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe,

które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy zauważyć, że sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Skarżąca wymagań tych nie spełniła, gdyż postawione pytania nie odnoszą się do wykładni prawa na poziomie abstrakcyjnym (generalnym), ale wskazują, że chodzi w istocie o zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska co do zarzutów postawionych w kasacyjnej podstawie naruszenia prawa materialnego.

Co więcej, w kwestii rozróżnienia umowy o dzieło (art. 627 k.c.) od umowy o świadczenie usług (art. 750 k.c.), których przedmiotem jest wykonywanie określonych czynności w zamian za wynagrodzenie, wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy. W orzecznictwie skupiono się na wyinterpretowaniu cech konstytutywnych omawianych reżimów prawnych (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 czerwca 1976 r., II CR 193/76, OSPIKA 1976 nr 11-12, poz. 194; z dnia 12 lipca 1979 r., II CR 213/79, OSNCP 1980 nr 3, poz. 51; z dnia 20 maja 1986 r., III CRN 82/86, OSNCP 1987 nr 8, poz. 125; z dnia 27 maja 1983 r., I CR 134/83, OSPIKA 1984 nr 4, poz. 84 z glosą A. Szpunara i z dnia 25 listopada 2004 r., V CK 235/04, Biuletyn Sądu Najwyższego 2005 nr 4, s. 13). Charakterystyka umowy o dzieło i zlecenie, pozwalająca na wyznaczenie właściwości (natury) danego modelu umownego została przeprowadzona również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 sierpnia 2013 r., II UK 26/13, LEX nr 1379926; z dnia 8 listopada 2013 r., II UK 157/13, LEX nr 1396414; z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 115/13, LEX nr 1396411; z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115; z dnia 25 marca 2015 r., III UK 159/14, LEX nr 1677132). W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się prymat swobody umów, który może zostać przełamany w sytuacji, gdy strony układają treść więzi prawnej lub oznaczają jej cel niezgodnie z właściwościami (naturą) wybranego stosunku prawnego. Wskazane dyrektywy wynikają *explicite* z treści art. 353¹ k.c., znajdują też odzwierciedlenie w zasadach wykładni oświadczeń woli (art. 65 § 1 i § 2 k.c.). Oznacza to, że sąd może zakwestionować deklarowaną przez strony naturę zobowiązania i uznać brak podstaw do nadania decydującego znaczenia woli stron, co uzasadnia pominięcie rozważań w zakresie przekazu wynikającego z oświadczeń stron. Rozkład ciężaru dowodu przedstawia się zaś tak, jak to określa art. 6 k.c. (ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne), zaś to, czy ten przepis został w sprawie prawidłowo

zastosowany, nie jest zagadnieniem prawnym mogącym uzasadniać potrzebę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje natomiast skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274), co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu.

Nie spełnia tego wymagania stwierdzenie, że „niniejsza skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sąd Apelacyjny naruszył wskazane wyżej przepisy postępowania, a to art. 378 § 1 k.p.c.; art. 380 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz przepisy prawa materialnego”. Tego rodzaju twierdzenia nie mogą świadczyć o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, albowiem odwołanie się dla uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania do podstaw skargi nie może wywołać żadnego skutku nie tylko dlatego, że podstawy skargi nie podlegają badaniu na tym etapie postępowania przed Sądem Najwyższym, ale również z tego względu, iż rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto

po myśli art. 398²¹ w związku z art. 102 k.p.c. w uwzględnieniu wniosku syndyka o nieobciążanie masy upadłości kosztami postępowania.